

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PRÁVA K NEHMOTNÝM STATKŮM Z POHLEDU
TRESTNÝCH ČINŮ PROTI PRŮMYSLOVÝM
PRÁVŮM A PROTI AUTORSKÉMU PRÁVU**

Autor práce : Milan Jeslínek, DiS.

Studijní obor : Bezpečnostně právní činnost

Forma studia : Kombinované studium

Vedoucí práce : JUDr. Jozef Bandžak

Katedra : Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jozefu Bandžakovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JESLÍNEK, M. *Práva k nehmotným statkům z pohledu trestných činů proti průmyslovým právům a proti autorskému právu : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 46 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jozef Bandžak

Klíčová slova: autorské právo, kriminalita, koncepce boje, nehmotné statky, prevence, represe, statistický vývoj

Prezentovaná práce se zabývá problematikou vývoje a ochrany duševního vlastnictví, tedy právům k nehmotným statkům v České republice, z pohledu zjišťování a objasňování trestné činnosti s touto problematikou spojené. Hlavní zřetel je brán především na ochranu průmyslových práv a práv autorských, a to v porovnání znění zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Rovněž obsahuje nástin statistického vývoje tohoto druhu kriminality na území České republiky a Plzeňského kraje v letech 2000 – 2010 s vyhodnocením jeho objasňivosti a uvedením konkrétního případu z praxe.

ABSTRACT

JESLÍNEK, M. *Intellectual Property in terms of crimes against industrial rights and against copyright : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 46 p. Supervisor : JUDr. Jozef Bandžak

Key words: copyright, crime, the concept of struggle, intangible assets, prevention, repression, Statistics Development

The work presented deals with the development and protection of intellectual property rights, namely intellectual property rights in the Czech Republic, in terms of detection and investigation of crime associated with this issue. The main consideration is taken primarily for the protection of industrial property rights and copyright, and compared the wording of Act No. 140/1961 Coll. Penal Code and Law No. 40/2009 Coll. Penal Code. It also contains an outline of the statistical evolution of this type of crime in the Czech Republic, and Pilsen Region in 2000 - 2010, assessing the detection and indication of the case in practice.

OBSAH

ÚVOD	7
1 ÚVODNÍ VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
2 NÁSTIN VÝVOJE OCHRANY DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ V ČR....	12
3 POROVNÁNÍ S DALŠÍMI STÁTY EU VE VZTAHU K OCHRANĚ DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ	14
4 VLASTNÍ ROZDĚLENÍ JEDNOTLIVÝCH CHRÁNĚNÝCH ZÁJMŮ .	16
5 KONKRÉTNÍ POJEDNÁNÍ O VYBRANÝCH ÚSECÍCH PORUŠOVÁNÍ A OCHRANY AUTORSKÝCH PRÁV	20
5.1 Statistické zpracování zaměřené na teritorium Krajského ředitelství Policie ČR Plzeňského kraje.....	25
5.2 Analýza forem trestné činnosti	28
5.2.1 Kriminalita v oblasti průmyslových práv	28
5.2.2 Kriminalita v oblasti informačních technologií.....	30
5.2.3 Kriminalita v oblasti autorských práv	30
6 KONCEPCE BOJE PROTI KRIMINALITĚ V OBLASTI DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ	34
6.1 Služba kriminální policie a vyšetřování a její zapojení do boje v oblasti ochrany duševního vlastnictví.....	35
6.2 Prevence kriminality v oblasti duševního vlastnictví	37
6.3 Represivní strategie	38
6.4 Koncepční opatření	38
7 ANALÝZA KONKRÉTNÍHO PŘÍKLADU Z PRAXE	40
8 ZÁVĚR	43
9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	45

ÚVOD

Téma své bakalářské práce s názvem „Práva k nehmotným statkům z pohledu trestných činů proti průmyslovým právům a proti autorskému právu“ jsem si zvolil z těchto následujících důvodů. Od roku 1992 jsem zařazen u Služby kriminální policie a vyšetřování na oddělení hospodářské kriminality. Od svého příchodu na toto pracoviště mne práce začala velmi zajímat, především proto, že trestná činnost, která byla předmětem odhalování a následné realizace, byla značně odlišná od typů kriminality, se kterou jsem se do té doby měl možnost setkávat. Jednalo se o trestnou činnost mnohdy skrytou, obtížně prokazatelnou a náročnou na analytické uvažování. Její vyšetřování klade značné nároky na operativní činnost a získávání poznatků a informací, jak od osob zájmových, tak i osob, které pracují ve prospěch Policie ČR. K tomu, aby mohla být taková činnost odhalována nestačí mít pouze základní znalosti trestního práva. Ty postačují ke standardnímu výkonu služby, ale až tak důsledně nenutí k získávání dalších vědomostí a znalostí s ohledem na osoby, které jsou prověřovány. Tímto způsobem jsem se postupně mohl seznámit s právními normami, které jsou na první pohled vzdáleny od policejní praxe, ale při bližším pohledu s ní souvisejí, ať již v užším nebo širším smyslu.

Působnost policejního orgánu, který trestnou činnost v rámci oddělení hospodářské kriminality prověřuje, není úzce ohraničena, zasahuje do různých problematik, ať už se jedná o klasické příklady finanční kriminality, jako zpronevěra nebo podvod, přes kriminalitu páchanou v oblasti daňových předpisů a dotační politiky, až po trestnou činnost související s podnikatelskými aktivitami, jako jsou například úpadkové delikty, zvýhodňování věřitele nebo trestná činnost ekologického charakteru.

V neposlední řadě se jedná i o trestnou činnost zaměřenou proti chráněným právům v oblasti duševního vlastnictví. Této problematice se v rámci svého pracovního zařazení věnuji často a řadu z prověřovaných případů jsem úspěšně realizoval. Trochu mne mrzí, že činnost Služby kriminální policie a vyšetřování na úseku odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti je poněkud ve stínu medializovanějších případů, především na úseku obecné kriminality nebo organizovaného zločinu, přestože hospodářská kriminalita, obzvláště v poslední době, je vysoce kvalifikovaná, společensky značně nebezpečná a prováděná organizovanými skupinami.

Důležitost významu duševního vlastnictví nabyla v průběhu především dvacátého století obrovského významu, celá hospodářská odvětví spočívají na právech k myšlenkám. Hodnota drtivé většiny veškerých produktů zábavních, softwarových, farmaceutických, biotechnologických, průmyslových a dlouhé řady jiných se v podstatné míře opírá o jejich nehmotné součásti a nejen o pouhou výrobní hodnotu hmotného produktu. To zásadně změnilo tržní strategii podnikatelů, jejichž cílem se stal výrobek nebo služba s vysokým podílem nehmotného statku, což zajišťuje lepší soutěžní pozici na trhu a vyšší zisk a v návaznosti na to samozřejmě tudíž i vyšší profit sátu jako takového. A nejen to, nehmotné statky se samy o sobě staly předmětem směny na trhu a tvorba těchto nehmotných statků se sama stala hospodářským odvětvím.

Vzhledem k tomu, že duševní vlastnictví je především důležitou hospodářskou hodnotou, přiměřená efektivita a rychlost vymahatelnosti jeho ochrany je předpokladem, od něhož závisí na důležitých rozhodnutích o investicích v příslušné zemi. Každý stát tudíž věnuje ve svém vlastním zájmu této ochraně patřičnou pozornost.

Důvodů, proč jsem si vybral práci na zvolené téma je několik. Především ten, že ve mně možná ulpěl jistý, v současnosti již asi příliš idealistický pocit, že právo jako takové by se mělo ctít, dodržovat a bránit, bez ohledu na to, jaké překážky jsou v jeho vymáhání kladeny. Dalším z důvodů je ta skutečnost, že ať již jsou překážky jakékoliv, stále svoji práci vykonávám se zájmem a rád a myslím, že nabízí širokou škálu možností, jak ji dále zlepšovat a zefektivňovat a jak i sebe obohacovat o nové znalosti a dovednosti. Z vlastní zkušenosti vím, a v současnosti se toto mé přesvědčení stále prohlubuje, že činnost policejního orgánu, pokud skutečně má zájem trestnou činnost v tomto směru nejen odhalovat, ale i objasňovat, je stále těžší a složitější. To samozřejmě požadavky na znalosti, vědomosti, ale i zkušenosti neustále zvyšuje, metody, praktiky a postupy pachatelů jsou stále propracovanější a sofistikovanější. Nelze rovněž nezmínit stále trvající a možná i prohlubující se odstup od pachatelů trestných činů po stránce technické a technologické, což rovněž způsobuje stav nutící orgány činné v trestním řízení se s touto situací vypořádávat, reagovat na ni, vymýšlet nové postupy, hledat řešení, což ve své podstatě vede k tomu, že vstřebávání informací, získávání znalostí a jejich následná aplikace je jednou z podstat boje proti tak kvalifikované trestné činnosti, jakou je trestná činnost v oblasti ochrany duševního vlastnictví.

V této práci bych rád provedl krátký nástin problematiky porušování práv v

oblasti duševního vlastnictví, jeho historického vývoje, statistického vyhodnocení a rozboru způsobu páchaní trestné činnosti v této oblasti v návaznosti na následný způsob boje proti ní.

1 ÚVODNÍ VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Pojem duševního vlastnictví lze z obecného hlediska označit jako veškeré nehmotné výsledky tvůrčí lidské činnosti.

Dříve, než bych se pokusil tento pojem definovat, myslím, že by bylo vhodné zmínit pojem vlastnictví. Tím je označen určitý vztah fyzické osoby (nebo jiného subjektu) k právu, věci nebo jiné hodnotě, přičemž objekt tohoto vztahu nazýváme vlastnictví, ve smyslu majetku. Tento pojem – majetek – se používá i ve vztahu k duševnímu vlastnictví. Vlastnické právo je právem absolutním, působícím vůči všem, i když v určitých případech může být výkon vlastnického práva ze zákona omezen, případně omezen rozhodnutím státního orgánu. Toto vlastnictví, respektive vlastnické právo lze, podle předmětu, rozlišit na tři druhy vlastnictví: vlastnictví k věcem movitým, vlastnictví k věcem nemovitým a vlastnictví duševní, přičemž předmětem duševního vlastnictví nejsou věci, nýbrž **nehmotné statky**.¹

Duševní vlastnictví představuje souhrn práv k autorským dílům jako individuálně ztvárněným výsledkům tvůrčí činnosti a k nehmotným statkům příbuzným. Výčet jednotlivých druhů duševního vlastnictví obsahuje Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1967.

Duševní vlastnictví lze obecně brát jako právní a ekonomický souhrn různých objektivně vyjádřených nehmotných předmětů, které nejsou ani věcmi v právním smyslu, ani právy, nýbrž jako nehmotné majetkové hodnoty jsou způsobilé být samostatnými předměty právních a ekonomických vztahů. Předmětem duševního vlastnictví mohou být výsledky tvůrčí i netvůrčí činnosti, přičemž nositeli tvůrčí duševní činnosti mohou být pouze osoby fyzické, nositeli netvůrčí činnosti mohou být jak osoby fyzické, tak i osoby právnické.

Právo duševního vlastnictví můžeme tudíž charakterizovat jako souhrn právních norem upravujících vztahy, které vznikají při duševní tvůrčí činnosti a při netvůrčí obchodní činnosti, kdy výsledky obou těchto činností nemají hmotnou povahu, avšak musí být vyjádřeny v materializované podobě.²

1 TÝČ, V. *Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě*, Linde Praha a.s., 1997, ISBN 80-7201-102-2, s. 26

2 SLOVÁKOVÁ, Z. *Průmyslové vlastnictví, studijní texty*, NAKLADATELSTVÍ ORAC, s.r.o., Praha 2003, s. 10

Pokud se pokusím podrobněji rozdělit duševní vlastnictví, podle charakteru jeho vzniku, lze za výsledek tvůrčí činnosti považovat:

- a) **autorské právo a právo uměleckých výkonů**, to zahrnuje i počítačové programy a databáze, a je pro ně charakteristické, že představují, vyjadřují nebo ztvárňují myšlenku,
- b) **tvůrčí právo průmyslového vlastnictví**, to je charakterizováno zejména novostí myšlenky, z níž vychází vlastní řešení a lze jej dále dělit na:
 - b1) patentové právo,
 - b2) vzorové právo (zahrnující právo užitných a průmyslových vzorů),
 - b3) právo topografií polovodičových výrobků,
 - b4) šlechtitelské právo,
 - b5) právo zdravotnických metod a rostlinolékařských metod,
 - b6) zlepšovatelské právo,
 - b7) jiná tvůrčí práva, která nepožívají zákonné ochrany,
- c) **netvůrčí (obchodní) právo duševního vlastnictví**, které lze dále dělit:
 - c1) **právo na označení**,
 - c1.1) známkové právo,
 - c1.2) právo na označení původu,
 - c1.3) firemní právo (firemní jméno),
 - c2) **obchodní práva podniku**,
 - c2.1) obchodní tajemství,
 - c2.2) jiná práva podniku nepožívající zákonné ochrany.

2 NÁSTIN VÝVOJE OCHRANY DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ V ČR

Základním a nejstarším dokumentem v oblasti autorského práva je Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, která stanovila alespoň minimální standard ochrany autorských práv, a k níž tehdejší Československá republika přistoupila v roce 1921.

Další mezinárodní úmluvou v oblasti autorského práva, k níž Česká republika přistoupila je Všeobecná úmluva o autorském právu uzavřená v Ženevě roku 1952, jejíž zásadní význam spočívá v tzv. copyrightové doložce.

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací uzavřená v Římě v roce 1961 je další mezinárodní úmluvou, jíž je Česká republika vázána a která stanoví minimální standard majetkových práv výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových vysílatelů.

Zásadní význam ovšem má Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví, uzavřená v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, a která je v praxi označována jako tzv. Dohoda TRIPS. Ta jako první dohoda na mezinárodní úrovni obsahuje závazky členských států týkající se oblasti vynucování práv duševního vlastnictví, a to jak v řízení civilním, správním, tak i v řízení trestním. Obsahuje rovněž ustanovení o tom, že majitelé příslušných práv se mohou domáhat práv v případě dovozu či vývozu zboží, která práva duševního vlastnictví porušují.

Základním právním předpisem týkající se ochrany autorského práva v České republice je zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (dále jen autorský zákon). Předmětem ochrany, jenž je uveden v § 2 odst. 1, je autorské dílo, jímž se rozumí dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo

výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.³ Toto vymezení představuje tzv. generální klauzuli a její podmínky musí splňovat všechna díla, pokud se jim má dostat autorskoprávní ochrany.

Co se týče ochrany průmyslových práv, rozumíme tím ochranu výsledků technické tvůrčí činnosti (vynálezy a užité vzory), předměty průmyslového výtvarnictví (průmyslové vzory), jakož i práva na označení (ochranné známky a označení původu) a v neposlední řadě také konstrukční schémata polovodičových výrobků (tzv. topografie polovodičových výrobků) a další. Institucionálně je ochrana těchto práv svěřena ústřednímu orgánu státní správy České republiky, tím je Úřad průmyslového vlastnictví. Ten plní především funkci patentového a známkového úřadu a je gestorem mezinárodních smluv na ochranu průmyslového vlastnictví, jimiž je Česká republika vázána.

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883 uvádí, že předmětem průmyslového vlastnictví jsou patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory a modely, tovární nebo obchodní známky a známky služeb, obchodní jméno, údaje o provenienci zboží nebo označení původu a právě tuto ochranu Úřad průmyslového vlastnictví zajišťuje, stejně jako potlačování nekalé soutěže. Dalšími funkcemi Úřadu průmyslového vlastnictví je především vykonávání činnosti podle předpisů o patentových zástupcích a vedení ústředního fondu světové patentové literatury.

³ Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, ustanovení § 2 odst. 1

3 POROVNÁNÍ S DALŠÍMI STÁTY EU VE VZTAHU K OCHRANĚ DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

Členství České republiky se nijak nedotklo práv k jednotlivým předmětům duševního vlastnictví poskytovaných na základě tuzemské legislativy nebo na základě mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Nebyla nutná žádná výrazná změna našich právních předpisů, neboť ty byly již od počátku devadesátých let postupně harmonizovány s právem Evropského společenství. Je samozřejmé, že na území České republiky začaly platit přímo také předpisy, kterými byla zavedena ochrana některých předmětů duševního vlastnictví, např. ochranná známka Evropských společenství, průmyslové vzory Evropských společenství, případně stanovily jednotné podmínky udělování dodatkových ochranných osvědčení.

Zásadní význam pro ochranu duševního vlastnictví ve vztahu k dalším státům Evropské unie má již výše zmíněná Dohoda TRIPS, jejímž základním cílem bylo zmenšit deformace a překážky mezinárodního obchodu, podporovat účinnou a přiměřenou ochranu práv k duševnímu vlastnictví a zajistit, aby se opatření a postupy k dodržování práv k duševnímu vlastnictví nestaly překážkami oprávněného obchodu.

Dohoda TRIPS tedy na jedné straně vychází z existujících mezinárodních dohod v oblasti duševního, především průmyslového vlastnictví, a na druhé straně respektuje existující národní systémy ochrany duševního vlastnictví, přičemž vychází z předpokladu, že práva k duševnímu vlastnictví jsou právy soukromými.

Dohoda TRIPS se zabývá autorským právem a právy příbuznými, ochrannými známkami, zeměpisnými označeními, průmyslovými vzory, patenty, topografiemi integrovaných obvodů, ochranou nezveřejněných informací a kontrolou protikonkurenčních praktik ve smluvních licencích. Pro všechny tyto předměty používá Dohoda TRIPS termín „duševní vlastnictví“, přičemž mezi předměty duševního vlastnictví nezahrnuje užité vzory, vědecké objevy, označení původu a nekalou soutěž. Tyto pojmy však zahrnují další dvě úmluvy, a to výše zmíněná Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví a dále pak Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví.⁴

4 JAKL, L. *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví*, HP invent, Praha 2003

Z uvedeného tedy vyplývá, že Česká republika svým vstupem do Evropské unie nebyla nucena výrazným způsobem měnit svoji legislativu, neboť v oblasti ochrany duševního vlastnictví se vždy řídila mezinárodními úmluvami a dohodami, což ji řadí na srovnatelnou úroveň v oblasti ochrany duševního vlastnictví s ostatními státy Evropské unie.

4 VLASTNÍ ROZDĚLENÍ JEDNOTLIVÝCH CHRÁNĚNÝCH ZÁJMŮ

Již výše jsem provedl základní nástin rozdělení jednotlivých oblastí chráněných zájmů duševního vlastnictví. Nyní tyto pojmy analyzuji :

a) autorské právo a právo uměleckých výkonů

Pojem autorského práva lze vykládat ve smyslu objektivním a subjektivním. V objektivním smyslu jím rozumíme soubor všech právních norem, které se zabývají vztahy vznikajícími při vzniku, vytváření a uplatnění autorských děl. V subjektivním slova smyslu jím rozumíme následná konkrétní práva tvůrce příslušného díla, které je výsledkem jeho tvůrčí činnosti. Autorské právo je řazeno mezi zvláštní osobnostní práva, jejichž základní úprava je, kromě zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona, obsažena i v občanském zákoníku. Stávající autorský zákon vychází z koncepce nepřevoditelnosti autorského práva, lze pouze poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užít. Autorské právo je ovládáno základními zásadami, které jsou vyjádřeny v autorském zákonu a jedná se, mimo jiné, o zásadu neformálnosti, zásadu teritoriality a zásadu autorskou.

b) tvůrčí právo průmyslového vlastnictví

Některé vybrané kategorie práva průmyslového vlastnictví budou vysvětleny detailněji.

Především se jedná o patentové právo, kdy na vynálezy, které splňují podmínky stanovené zákonem č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, uděluje Úřad průmyslového vlastnictví patenty. Právo na patent má původce vynálezu nebo jeho právní nástupce a rozsah ochrany je vymezen zněním patentových nároků. Definici, co je to vynález zákon neobsahuje, avšak stanoví, že musí splňovat současně tři podmínky pro to, aby na něj mohl být udělen patent. Vynález musí být nový, musí být výsledkem vynálezecké činnosti a musí být průmyslově využitelný. Za vynález nelze považovat zejména objevy, vědecké teorie a matematické metody, plány, pravidla, počítačové programy apod.

Maximální doba platnosti patentu je 20 let od data podání přihlášky s tím, že za

udržování platnosti patentu je třeba platit roční udržovací poplatky.

Vzorové právo je upraveno zákonem č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech a zákonem č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů. Stejně jako v předešlém případě patentového práva, má právo na ochranu užitného vzoru původce nebo jeho právní zástupce a rozsah ochrany je vymezen zněním nároků na ochranu. Vymezení možného předmětu ochrany užitným vzorem je technické řešení, které je nové, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné. V podstatě se jedná o tytéž podmínky, jako u vynálezu, avšak jsou poněkud „měkčí“. Na rozdíl od patentu na vynález, předmětem ochrany není v případě užitného vzoru jeho způsob výroby nebo pracovní činnosti..

Průmyslovým vzorem se rozumí vzhled výrobku nebo jeho části, přičemž výrobkem se rozumí průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět a podmínky pro jeho ochranu jsou dvě. První stanoví, že průmyslový vzor je nový, a druhá, že průmyslový vzor má individuální povahu. Rozsah ochrany je dán vyobrazením průmyslového vzoru tak, jak je zapsán v rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví.

c) netvůrčí (obchodní) právo duševního vlastnictví

Do této kategorie lze zařadit rozhlasové a televizní vysílání, zvukové a obrazové záznamy a obsah databáze, jednotlivá data. Specifickou oblastí nehmotných statků jsou nehmotné hodnoty fyzické osoby, kdy se jedná o hodnoty a projevy osobnosti fyzické osoby (např. jméno, soukromí, čest, důstojnost, podobizna, apod.) a osobní údaje fyzické osoby (např. ochrana osobních údajů v informačních systémech). Nicméně v žádném případě nelze kategorii tvůrčí činnosti nadřazovat kategorii činnosti netvůrčí, neboť obě se zjevně navzájem prolínají, i když popsané řazení k tomu svádí.

V této kategorii jsou asi nejsledovanější problematikou ochranné známky. Známkové právo je v České republice upraveno zákonem č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, který ochrannou známku definuje jako jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby.⁵ Na území České republiky požívají ochrany ochranné známky, které jsou zapsány v rejstříku ochranných

⁵ Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ustanovení § 1

známek vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví. Tato definice v sobě zahrnuje tři podmínky, určuje, co může být ochrannou známkou, k čemu ochranná známka musí sloužit a třetí podmínkou je formální podmínka zápisu do rejstříku. Kromě toho tutéž ochranu požívají i ochranné známky, vedené Mezinárodním úřadem duševního vlastnictví na základě mezinárodní přihlášky nebo ochranné známky zapsané v rejstříku vedeném Úřadem pro harmonizaci ve vnitřním trhu, anebo ochranné známky na území České republiky všeobecně známé, ve smyslu Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví.

Z mého profesního pohledu je zásadní otázkou právní ochrana před porušováním práv k duševnímu vlastnictví. Při poruše práv k duševnímu vlastnictví se oprávněná osoba samozřejmě může domáhat svých práv, to prakticky znamená, že je oprávněna požadovat, aby se každý, kdo její práva porušuje, svého jednání zdržel. Jedná se o tzv. zdržovací nárok. Dále může oprávněná osoba požadovat, aby osoba porušující její práva odstranila negativní výsledky svého počínání a uvedla vše do původního stavu před porušením práva. Tehdy se jedná o tzv. odstraňovací nárok. Oprávněná osoba může rovněž požadovat náhradu ušlého zisku, vydání bezdůvodného obohacení a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění. Jak již bylo uvedeno výše, vlastnické právo je právem absolutním, ale je možné uplatnit i ochranu relativní, například ochranu proti nekalé soutěži podle obchodního zákoníku.⁶

Úmyslné porušení práv k duševnímu nebo průmyslovému vlastnictví je pokládáno za trestný čin a podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, se těmito trestnými činy zabývá hlava šestá (trestné činy hospodářské), díl čtvrtý. Zde jsou, kromě jiných, uvedeny trestné činy porušení práv k ochranné známce a jiným označením dle § 268, porušení chráněných průmyslových práv dle § 269 a porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270. Této problematice bych rád věnoval dále, a to z pohledu jednoho z konkrétního případu, který jsem ve své praxi prověřoval.

Kromě Policie České republiky a již zmíněného Úřadu průmyslového vlastnictví se na ochraně práv k duševnímu vlastnictví podílí i další orgány státní správy. Jedním z nich je i Živnostenský úřad České republiky, který je ústředním správním úřadem pro oblast živnostenského podnikání. Jeho působnost vykonává Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky a výkon státní správy je

6 ŠPAČEK, J. *Veřejnoprávní ochrana duševního vlastnictví*, HP invent, Praha 2003

zabezpečován soustavou jednotlivých živnostenských úřadů. I když je okruh činností živnostenských úřadů širší, může dojít k průniku s duševním vlastnictvím a k možnosti přispět k ochraně práv k duševnímu vlastnictví.

K nejvýznamnější činnosti živnostenských úřadů patří činnost kontrolní, a právě v ní dochází nejčastěji k průniku s ochranou práv k duševnímu vlastnictví. Častým porušením práv k duševnímu vlastnictví, které živnostenské úřady zjišťují, je porušení povinnosti používat obchodní jméno podnikatele nebo označení provozovny a s tím spojené neoprávněné užívání obchodního jména, kdy může dojít k zásahu do práv k obchodnímu jménu oprávněného držitele. V případě tohoto zjištění je živnostenský úřad povinen upozornit podnikatele na shodnost nebo zaměnitelnost s obchodním jménem jiného podnikatele a následně musí ve lhůtě do 30 dnů ode dne zjištění porušení právního předpisu informovat jednotlivé specializované orgány státní správy.

Dalším orgánem státní správy, který se podílí na ochraně práv k duševnímu vlastnictví, je Česká obchodní inspekce. Ta se, zejména ve spolupráci s Policií České republiky, zpočátku podílela na provádění kontrolních nákupů, její kontrolní protokoly byly jedním z podkladů pro zahájení trestního řízení.

5 KONKRÉTNÍ POJEDNÁNÍ O VYBRANÝCH ÚSECÍCH PORUŠOVÁNÍ A OCHRANY AUTORSKÝCH PRÁV

Kriminalita na úseku duševního vlastnictví je kvalifikována jako závažná hospodářská kriminalita. Zahrnuje porušování práv k ochranným známkám, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, porušování práv průmyslových a autorských a rovněž i oblast počítačové kriminality. Výroba a prodej padělaného a pirátského zboží způsobují značnou škodu výrobcům a obchodníkům, kteří zákony respektují, státu, majitelům autorských práv a v neposlední řadě klame spotřebitele a v některých případech jej i poškozují.

Trestná činnost zahrnující oblast duševního vlastnictví je rozčleněna podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, na tyto trestné činy:

- **porušení práv k ochranné známce a jiným označením dle § 268** - při porušování práv k ochranné známce se jedná zejména o záměrné a neoprávněné označování zboží ochrannými známkami a jeho následný prodej. Zboží je převážně dováženo z asijských zemí, například z Číny, nebo i z evropských zemí, například z Turecka, Polska apod. v rámci kontejnerové a silniční nákladní přepravy.
- **porušení chráněných průmyslových práv dle § 269** - u porušování průmyslových práv se jedná o neoprávněné zásahy do práv k chráněnému vynálezu, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku. V případě této trestné činnosti lze pozorovat v posledních letech mírný nárůst, ale četnost odhalených případů je v rámci České republiky velmi nízká.
- **porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270** - v případech porušování autorského práva jde v praxi zejména o nelegální výrobu, kopírování, distribuci a prodej hudebních, zvukových a filmových nahrávek a dále softwarových programů včetně získání neoprávněného přístupu k datovým nosičům. Autorská práva jsou dále porušována v souvislosti s neoprávněným užitím filmových a hudebních děl při veřejných produkcích bez souhlasu autorů s jejich užitím.

Trestná činnost vztahující se k trestnému činu porušení práv k ochranné známce

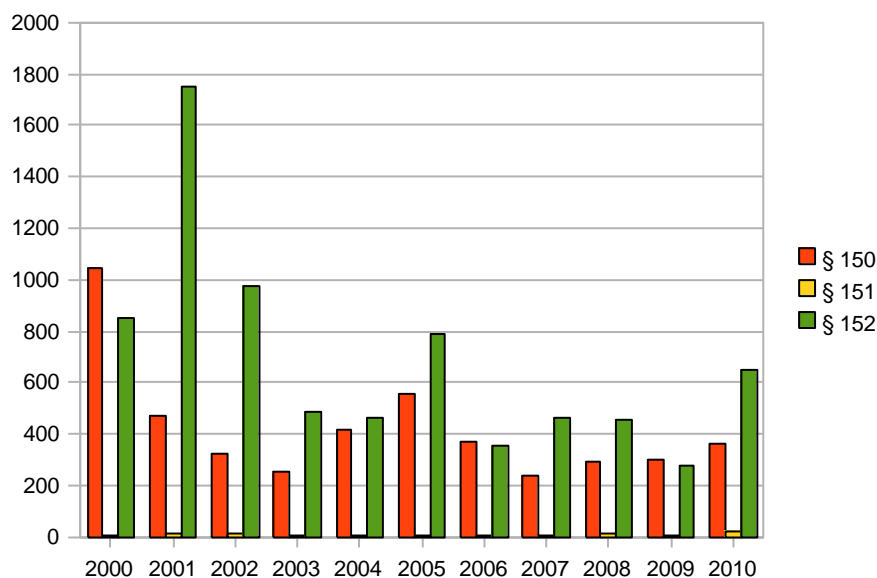
a jiným označením dle § 268, je pachateli realizována především záměrným a neoprávněným označováním zboží ochrannými známkami, přičemž následně dochází k další distribuci. Naprostá většina takto označeného zboží pochází ze zahraničí. Padělky jsou prodávány do velkoobchodních skladů, které jsou umístěny na celém teritoriu České republiky. Maloobchodní prodej je následně soustředěn do velkých měst a příhraničních oblastí, zejména u hranic se SRN a Rakouskem, a to na tržištích s převážně asijskými obchodníky.

Statistiky zpracovávané Policií ČR do konce roku 1996 neumožňovaly vyjádřit konkrétní počet těchto trestných činů, neboť problematika duševního vlastnictví se vykazovala ve sloučené podobě, to znamená trestné činy dle § 149 nekalá soutěž, dle § 150 porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, dle § 151 porušování průmyslových práv a dle § 152 porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, a to podle tehdy platné právní úpravy zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Tato evidence neumožňovala přesně zjistit, kolik trestných činů bylo spácháno dle jednotlivých ustanovení trestního zákona. Od 1. ledna 1997 byly statistické ukazatele členěny podle jednotlivých výše uvedených trestných činů.

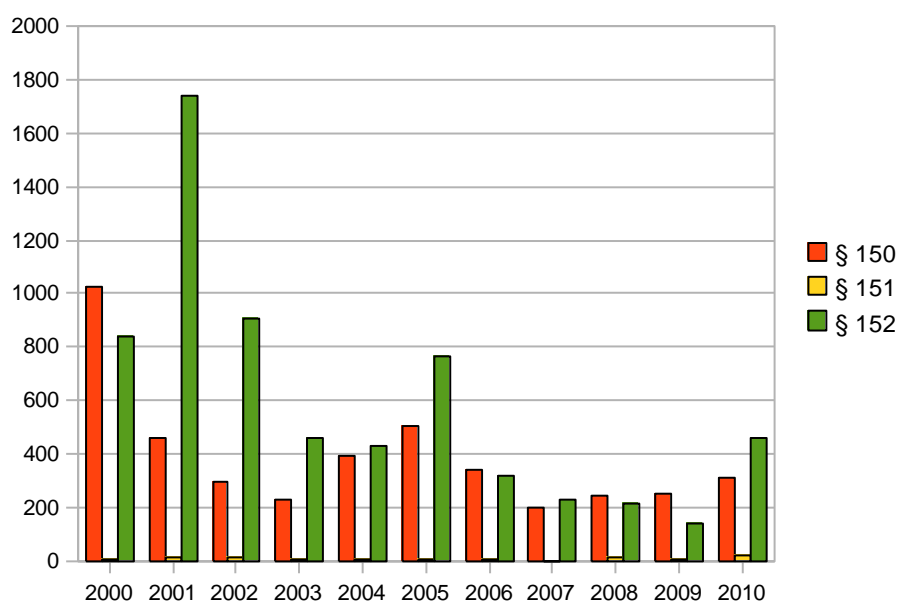
V průběhu let 1997 až 2000 docházelo v České republice k nárůstu počtu trestných činů jak zjištěných, tak i objasněných a tato situace kulminovala v roce 2001. Od roku 2002 došlo k výraznému poklesu této trestné činnosti, což bylo způsobeno pravděpodobně více faktory. Jedním z nich, který výrazně ovlivnil snížení trestné činnosti byl koncepční přístup boje na základě vypracování a plnění úkolů vyplývajících z Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví, schválené usnesením vlády ČR č. 330 ze dne 14. 4. 1999.⁷

Statistický vývoj zjištěných a objasněných trestných činů v oblasti duševního vlastnictví je vizuálně znázorněn na uvedených grafech, kdy graf č. 1 zachycuje vývoj zjištěných trestných činů dle § 150 porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, dle § 151 porušování průmyslových práv a dle § 152 porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi v období let 2000 až 2010 a graf č. 2 znázorňuje vývoj jejich objasněnosti ve stejném období. Z obou těchto grafů je zřejmý popisovaný pokles zjištěných trestných činů v oblasti duševního vlastnictví i pokles jejich objasněnosti.

7 Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví – Příloha k usnesení vlády č. 330 ze dne 14. dubna 1999

Graf č. 1 Zjištěné trestné činy dle § 150 porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, dle § 151 porušování průmyslových práv a dle § 152 porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

Graf č. 2 Objasněné trestné činy dle § 150 porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, dle § 151 porušování průmyslových práv a dle § 152 porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

O dlouhodobém poklesu zjištěných i objasněných trestných činů v oblasti

duševního vlastnictví, konkrétně u trestných činů dle § 150 porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, dle § 151 porušování průmyslových práv a dle § 152 porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, svědčí i číselné zhodnocení uvedené v tabulkách č. 1, 2 a 3, rozčleněných podle jednotlivých uvedených trestných činů. Nicméně jak z grafického znázornění, tak i z níže zpracovaných tabulek vyplývá jedno zásadní zjištění, a to, že v roce 2010 došlo k jistému nárůstu jak zjištěných, tak i objasněných trestných činů uvedených skutkových podstat. Je otázkou, nakolik se v tomto trendu promítlo zkvalitnění vlastní práce orgánů činných v trestním řízení nebo aplikace nového zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, který řadu jednotlivých paragrafových znění pozměnil a upravil.

Tabulka č. 1 Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 zák. č. 140/1961 Sb., Porušení práv k ochranné známce a jiným označením podle § 268 zák. č. 40/2009 Sb.

ROK	Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 zák. č. 140/1961 Sb.		
	Zjištěno	Objasněno	Objasněnost v %
2000	1048	1025	97,81
2001	472	461	97,67
2002	325	293	90,15
2003	257	231	89,88
2004	418	390	93,30
2005	553	506	91,50
2006	368	344	93,48
2007	242	199	82,23
2008	293	248	84,64
2009	303	253	83,50
2010	359	312	86,91

Tabulka č. 2 Porušování průmyslových práv podle § 151 zák. č. 140/1961 Sb.,
Porušení chráněných průmyslových práv podle § 269 zák. č. 40/2009 Sb.

ROK	Porušování průmyslových práv podle § 151 zák. č. 140/1961 Sb.		
	Zjištěno	Objasněno	Objasněnost v %
2000	5	5	100,00
2001	11	11	100,00
2002	16	11	68,75
2003	7	5	71,43
2004	3	3	100,00
2005	4	4	100,00
2006	5	5	100,00
2007	6	2	33,33
2008	15	12	80,00
2009	6	3	50,00
2010	22	20	90,91

Tabulka č. 3 Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a
práv k databázi podle § 152 zák. č. 140/1961 Sb., Porušování autorského práva, práv
souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 zák. č. 40/2009 Sb.8

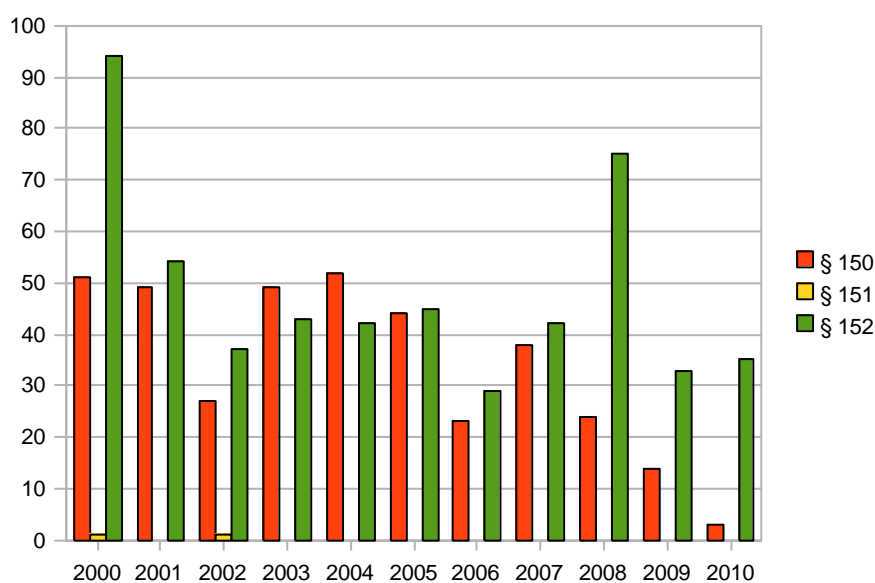
ROK	Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 zák. č. 140/1961 Sb.		
	Zjištěno	Objasněno	Objasněnost v %
2000	847	840	99,17
2001	1750	1742	99,54
2002	975	909	93,23
2003	485	459	94,64
2004	462	430	93,07
2005	791	767	96,97
2006	354	321	90,68
2007	462	230	49,78
2008	459	216	47,06
2009	276	143	51,81
2010	650	454	71,38

8 Policie ČR, Centrála informatiky a analytických procesů SKPV, Evidenčně statistický systém kriminality v letech 2000-2010

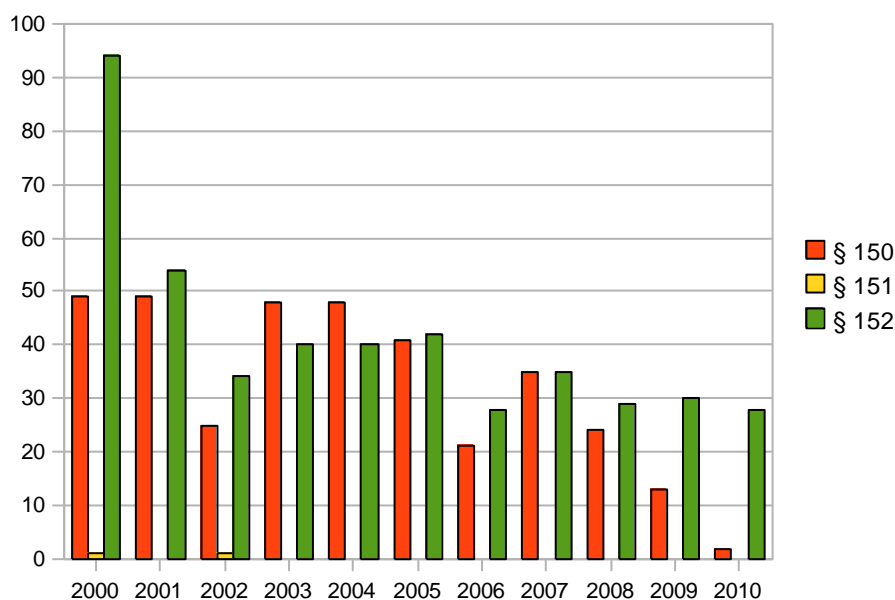
5.1 Statistické zpracování zaměřené na teritorium Krajského ředitelství Policie ČR Plzeňského kraje

S ohledem na mé pracovní zařazení v rámci Policie České republiky, Krajského ředitelství Plzeňského kraje, Služby kriminální policie a vyšetřování, oddělení hospodářské kriminality, jsem zpracoval na základě výše použitých statistických výstupů obdobné grafické i tabulkové přehledy, zaměřené právě na území, které zahrnuje právě území Plzeňského kraje. Výsledky tohoto zpracování však jsou do jisté míry ovlivněny tím, že od roku 2010 došlo k rozdělení bývalého území Západočeského kraje na dvě části a vzniku dvou krajských ředitelství, Krajského ředitelství Policie ČR Plzeňského kraje a Krajského ředitelství Policie ČR Karlovarského kraje, kdy tyto dvě součásti Policie ČR jsou v současnosti navzájem na sobě nezávislé. Statistické údaje týkající se Karlovarského kraje tedy nejsou v mém zpracování zachyceny a tudíž v celkovém výsledku došlo k určité disproporci.

Graf č. 3 Zjištěné trestné činy dle § 150 porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, dle § 151 porušování průmyslových práv a dle § 152 porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

Graf č. 4 Objasněné trestné činy dle § 150 porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, dle § 151 porušování průmyslových práv a dle § 152 porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

Podíl objasněnosti trestných činů porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 zák. č. 140/1961 Sb., porušení práv k ochranné známce a jiným označením podle § 268 zák. č. 40/2009 Sb., porušování průmyslových práv podle § 151 zák. č. 140/1961 Sb., porušení chráněných průmyslových práv podle § 269 zák. č. 40/2009 Sb. a porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 zák. č. 140/1961 Sb., porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 zák. č. 40/2009 Sb., je znázorněn v níže uvedených tabulkách. Již z grafického znázornění je však patrný fakt, že struktura výše uvedených trestných činů, jejich počet a tím poměrné zastoupení vůči celorepublikovým statistikám diametrálně odlišný, a to nízký, obzvláště co se týká trestných činů porušování průmyslových práv podle § 151 zák. č. 140/1961 Sb., porušení chráněných průmyslových práv podle § 269 zák. č. 40/2009 Sb. Tyto trestné činy se v období let 2000 – 2010 nevyskytují vůbec, nebo v jednotlivých případech.

Tabulka č. 4 Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 zák. č. 140/1961 Sb., Porušení práv k ochranné známce a jiným označením podle § 268 zák. č. 40/2009 Sb.

ROK	Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 zák. č. 140/1961 Sb.		
	Zjištěno	Objasněno	Objasněnost v %
2000	51	49	96,08
2001	49	49	100,00
2002	27	25	92,59
2003	49	48	97,96
2004	52	48	92,31
2005	44	41	93,18
2006	23	21	91,30
2007	38	35	92,11
2008	24	24	100,00
2009	14	13	92,86
2010	3	2	66,67

Tabulka č. 5 Porušování průmyslových práv podle § 151 zák. č. 140/1961 Sb., Porušení chráněných průmyslových práv podle § 269 zák. č. 40/2009 Sb.

ROK	Porušování průmyslových práv podle § 151 zák. č. 140/1961 Sb.		
	Zjištěno	Objasněno	Objasněnost v %
2000	1	1	100,00
2001	0	0	0,00
2002	1	1	100,00
2003	0	0	0,00
2004	0	0	0,00
2005	0	0	0,00
2006	0	0	0,00
2007	0	0	0,00
2008	0	0	0,00
2009	0	0	0,00
2010	0	0	0,00

Tabulka č. 6 Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 zák. č. 140/1961 Sb., Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 zák. č. 40/2009 Sb.⁹

ROK	Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 zák. č. 140/1961 Sb.		
	Zjištěno	Objasněno	Objasněnost v %
2000	94	94	100,00
2001	54	54	100,00
2002	37	34	91,89
2003	43	40	93,02
2004	42	40	95,24
2005	45	42	93,33
2006	29	28	96,55
2007	42	35	83,33
2008	75	29	38,67
2009	33	30	90,91
2010	35	28	80,00

5.2 Analýza forem trestné činnosti

5.2.1 Kriminalita v oblasti průmyslových práv

Zavedená ochranná známka, obchodní jméno či světově proslulé označení původu výrobku je jednou ze základních podmínek vedoucích k úspěchu podnikatele. Zneužívání podobnosti se zavedenou značkou je problém jejího majitele, ale i spotřebitele, neboť kvalita napodobeniny ve většině případů neodpovídá originálu. V souvislosti s ochranou a užitím ochranných známek se za negativní jednání pokládají zejména čtyři druhy činností, kterými jsou:

- známkové pirátství,
- padělatelství a napodobování etiket,
- balení zboží soutěžitele,

⁹ Policie ČR, Centrála informatiky a analytických procesů SKPV, Evidenčně statistický systém kriminality v letech 2000-2010

– spekulativní ochranné známky.

Nápisy a různá loga jednotlivých společností, které jsou obecně proslulé, evokují jistou představu o kvalitě, barvách a především o cenové hladině za tyto výrobky. Pachatelům, páchajícím trestnou činností v této oblasti, zajišťuje zneužívání ochranných známek, vzhledem k nedostatečné ochraně ze strany státu, značné zisky. Složitá situace je v oblasti dovozu textilního či obuvnického zboží, ale i v oblasti výroby a distribuce potravinářských výrobků.

Speciálně v oblasti dovozu zboží se někteří dovozci snaží obcházet celní předpisy množstevní a hodnotovou podfakturací, jejímž cílem je zejména dosažení nelegálních zisků nebo výhodnější postavení na trhu. Do distribuční sítě se například dostávají potravinářské výrobky, které jsou velmi podobné se zavedenými obchodními značkami, přičemž kvalita a chuťový prožitek, přes velice podobnou vizáž, je naprosto odlišná.

Dalším příkladem mohou být pouliční nebo stánkové prodeje drahých alkoholických nápojů za ceny neporovnatelně nižší než v distribuční síti. Jejich výroba není náročná, a pokud k jejich výrobě použijí nelegální výrobci neregistrovaný syntetický líh, značné prostředky ušetří i na neodvedené spotřební dani. Nezanedbatelné riziko v takových případech může hrozit i poškozením zdraví spotřebitelů.

Dosahování nelegálního zisku pomocí množstevní nebo hodnotové podfakturace je prvním stupněm v řetězci „okrádání“ státu. Běžnou praxí v takových případech bývá, že zboží deklarované při dovozu na území České republiky, převážně textilní a obuvnické, je posléze distribuováno a prodáváno za podstatně vyšší ceny, aniž by měl stát prakticky jakoukoliv kontrolu v oblasti realizace tohoto zboží. Do České republiky je mnohdy dováženo zboží, které je na takové cenové úrovni, že za tuto cenu není možno v tuzemsku nakoupit ani vstupní suroviny do výrobního procesu, což umožňuje především daňový systém a možnost jeho obcházení.

S dovozem podfakturovaného zboží přímo souvisí dovoz plagiátů textilního zboží a obuvi. Vzhledem k výši zisku z prodeje takového zboží a možnosti poskytnutí úplatku v jakékoliv výši, je velice výnosným obchodem. Cesty plagiátů zboží do České republiky jsou velmi různorodé, nejběžnější je zřejmě kamionová doprava, která je zpravidla provozována tuzemskými dopravci. Další běžnou dopravní trasou jsou kontejnery zasílané do České republiky letecky nebo námořní lodí do Hamburku a poté

železnicí do České republiky.

5.2.2 Kriminalita v oblasti informačních technologií

Kriminalita v oblasti informačních technologií a internetu je velmi specifická a velice rychle se vyvíjejí její formy a způsoby páchaní. Předmětem útoků je neoprávněné nakládání s dílem nebo daty, jejich zneužití či poškození. Trestná činnost může být páchána pomocí informačních technologií, ty jsou použity jako nástroj trestné činnosti nebo jsou předmětem napadení trestnou činností a tudíž jsou předmětem zájmu pachatele. Největší problém, který musí Česká republika v předmětné oblasti v současné době řešit, je ilegální používání softwaru.

Dalším problémem je narušování informačních systémů, tzv. hacking, při kterém dochází k průniku do počítačových sítí a k neoprávněnému čtení, užití, úpravě až destrukci dat. Motivace pachatelů bývá různorodá, způsobené škody mohou být velmi rozdílné, do současné doby byla v České republice ve většině případů způsobena škoda poměrně malá. V současné době se však začala objevovat další specifická a vysoce nebezpečná kriminalita spojená s využitím informačních technologií, a to využívání těchto technologií k praní špinavých peněz a k jiným formám finanční kriminality.

K velmi nebezpečným formám kriminality, k jejímuž páchaní je využíváno informačních technologií a internetu, patří různé druhy verbální kriminality (vyhrožování, návody na výrobu nástražných a výbušných systémů, zbraní apod.), grafické a mravnostní kriminality atd.

5.2.3 Kriminalita v oblasti autorských práv

I tento druh kriminality v sobě zahrnuje řadu podskupin, které mají svá specifika, používají různé druhy nástrojů k jejímu páchaní a jsou páchány rozdílnými formami. Asi nejrozšířenějšími podskupinami v této oblasti jsou trestné činy zaměřené na softwarové, hudební a audiovizuální pirátství.

V případě softwarového pirátství jsou to všechny útoky na právo autora a další práva k počítačovým programům, které jsou uvedeny v autorském zákoně. Lze je rozdělit do čtyř forem:

- neoprávněné užívání software - asi nejrozšířenější forma softwarového pirátství,

spočívá v užívání nelegálně získaných kopií nebo v používání legálně získaných kopií, ale na větším počtu počítačů nebo ve větším počtu než povoluje zákon či smlouva. Užití takovýchto kopií zmíněným způsobem je možné buď domácím uživatelem, který je získal pro svou potřebu nebo různými firmami pro komerční účely, kdy ty používají pirátský software nebo legálně získaný software, avšak ve větším množství kopií než na který má licence, nebo počítačovými hernami, kdy dochází ke kombinaci uvedených způsobů;

- výroba nelegálního software - jde především o kopírování či upravování původního software, k němuž může docházet průmyslově (v lisovnách), manufakturně (na vypalovacích zařízeních), domácí výrobou nebo prostřednictvím kopírovacích služeb. Průmyslová výroba je v rámci České republiky spíše výjimečná, v převážné většině případů se jedná o výrobu zahraničního charakteru s cílem prodeje v České republice. Hlavní váha trestné činnosti tohoto charakteru na území České republiky spočívá v manufakturní výrobě za využití maticového zdroje, což může být vlastní legálně získaný software, cizí legálně získaný software, a to s vědomím nebo i bez vědomí majitele, kopie z již pirátského software nebo kopie neoprávněně pořízené z internetové sítě;
- šíření nelegálního software - jedná se o distribuci kopií nelegálně vyrobeného software k jeho potencionálním uživatelům za jakýkoliv druh úplaty, na základě které vzniká újma autorovi. Tato distribuce probíhá zpravidla cestou přímého prodeje, půjčoven software, různých inzercí nebo cestou instalace nelegálního software do nové výpočetní techniky;
- neoprávněné zasahování do programů.¹⁰

Pro vznik a existenci hudebního pirátství existují objektivní podmínky, které rozvoj této protispolečenské činnosti motivují, usnadňují a umožňují. Jde zejména o aspekty týkající se značné poptávky po rozmnoženinách, poměrně značný fond volného času a tím větší možnosti využití rozmnoženin, značného plošného rozšíření reprodukční techniky a v neposlední řadě cenová dostupnost oproti legálním kopiím. Vzhledem k tomu, že obecným faktorem přispívajícím k masovému rozvoji produkce pirátských rozmnoženin je jeho charakter a výrazně mezinárodní zastoupení, jedná se o produkt internacionálního charakteru.

10 DVOŘÁK, V., BUDKA, I. *Možné formy softwarového pirátství v ČR*, Sborník odborných sdělení ze semináře uskutečněného na PA ČR dne 26. 1. 1999, Praha PA ČR, 1999

Rozlišujeme tři základní skupiny výrobků:

- tzv. bootelgy, což jsou neautorizované hudební nahrávky živých vystoupení, kdy dnešní úroveň techniky tento druh pirátství nesmírně usnadňuje. Techniky pořízení takového záznamu mohou být různé, například použitím vlastních mikrofonů, napojením na kabel nebo mixážní pult, podplacením technického personálu apod. Tento druh kriminality je ve stejné míře rozšířen v oblasti rocku, taneční hudby, jazzu i klasické hudby a obrací se v zásadě ke dvěma skupinám spotřebitelů, jednak na běžného spotřebitele, kdy jej lze získat i v normálním hudebním obchodě, a jednak na sběratele, kdy se prodává v rámci nelegálního prodeje na černém trhu;
- pirátské kopie (myšleno v užším slova smyslu), kdy pachatel používá jako předlohu dostupné zvukové nosiče. Ty mohou být klasické, kdy pachatel přebírá kompletně vzorový zvukový nosič, který v jiné podobě přináší jako originál. Používá často smyšlené značky, aby v zákazníkovi vzbudil dojem, že se jedná o legální výrobek, který je však levnější. Dále se může jednat o kompilace, kdy není využita pouze jedna předloha, ale soubor je sestaven z více originálních hudebních titulů v pořadí, v jakém takové kombinace neexistují u originálních producentů a mixy, které nekopírují celé tituly, ale pouze jejich zlomky sestřihávají tak, že vznikne souvislý celek bez přerušení, přičemž výchozím materiálem jsou většinou dostupné zvukové nosiče;
- identické padělky, které se od pirátských kopií odlišují tím, že přesně a relativně důsledně napodobují vnější vzhled předlohy, jsou od originálu velmi těžce odlišitelné a mají schopnost zmást i zkušené obchodníky. Při importu na trh v České republice mají takové padělky vzbudit dojem, že jde o plně legální dovoz autorizovaných nosičů a rozpoznat takový padělek zamíchaný mezi originální produkcí je v podstatě nemožné. Bezpečné rozpoznání takového padělku je možné pouze ve specializované laboratoři, což značně ztěžuje boj proti takovéto formě pirátství.

V případě pirátství v oblasti audiovizuálních děl jde o útoky na autorská práva výrobců těchto děl. Podmínky a příčiny páchaní této trestné činnosti a její formy jsou obdobné jako u hudebního pirátství.

Prodej padělků a plagiátů jakéhokoliv zboží není v České republice žádným problémem a můžeme jej specifikovat ve vztahu k provozováním na prodej:

- stánkový, který patří mezi jednu z nejvíce problematických forem prodeje zboží. Jeho smyslem je přiblížení zboží samotným kupujícím, vytváření nabídky a uspokojování poptávky na různých atraktivních místech, kde by za normálních okolností klasická provozovna nemohla vzniknout. U stánkového prodeje se z velké části jedná o prodej textilu, obuvi, alkoholických nápojů, cigaret a dalších výrobků, při jejichž výrobě, úpravě nebo distribuci je porušován zákon. Kromě porušování práv v oblasti duševního vlastnictví se přidružuje i další trestná činnost ve formě neplacení spotřební daně a daně z přidané hodnoty v plné výši nebo neplacení celních poplatků;
- v tzv. kamenných obchodech, což jsou stabilní provozovny, kde při porušování práv k duševnímu vlastnictví dochází k obdobné situaci jako u stánkového prodeje. Pro spotřebitele má ovšem tu výhodu, že lze identifikovat majitele nebo pronajímatele prodejny a ve většině případů jsou padělky a plagiáty mnohem vyšší úrovně než u stánkového prodeje. To se však promítá na ceně, neboť ta již není pro spotřebitele výhodná, pohybuje se zhruba na stejné nebo obvyklé ceně, jako ve skutečných značkových prodejnách i přesto, že se jedná o padělky;
- podomní, tato forma prodeje není v našich podmínkách příliš rozšířena, z hlediska prodeje padělků a plagiátů zboží jde o prodej, který je zhruba na úrovni prodeje stánkového a jde především o nabízení plagiátů textilu, obuvi, elektroniky, parfumerie a audiovizuálních a hudebních nosičů;
- inzertní, to znamená prodej, který je uskutečňován pomocí inzerce, ať již v tiskovinách nebo pomocí internetové sítě, jejichž pomocí je nabízeno zboží z oblasti autorskoprávní ochrany, to znamená hudební a audiovizuální nosiče a software. Tímto způsobem dochází ke vzniku značných škod na jedné straně oprávněným fyzickým nebo právnickým osobám, na straně druhé ke škodám fiskálním, neboť jde o produkty, z nichž některé mají značnou finanční hodnotu. Největším problémem je však identifikace osob, které takové zboží nabízejí, neboť inzertní prodej skýtá značnou míru anonymity, zejména inzertní prodej prostřednictvím internetové sítě.

6 KONCEPCE BOJE PROTI KRIMINALITĚ V OBLASTI DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

Úspěšnost boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví spočívá v komplexním přístupu k problematice a v zavedení systémových opatření v oblasti trestní, technickoorganizační, administrativní, mezinárodní a meziresortní spolupráce apod. a ve vytvoření preventivních programů, které povedou k odstranění příčin a podmínek usnadňujících páčání signalizované trestné činnosti. Pod pojmem „boj proti kriminalitě“ je třeba chápat snahu a úsilí státních orgánů, zainteresovaných složek a společnosti, vynaložené k udržení kriminality, pokud možno, v přijatelných mezích nebo o její omezování, a nebo o odstranění některé kriminality v části oblasti, buď dekriminálnízaci problému nebo odstraněním kriminogenních faktorů.

Z koncepčního hlediska je boj proti kriminalitě možné rozčlenit do dvou základních úrovní – strategií:

- preventivní – prosazováním a dodržováním právně politických, ekonomických a etických zásad se působí na veřejnost a vytváří se tak morálka. Dále by v preventivní strategii měla působit věda, škola a rodiče rozšiřováním obzorů vědění a výchovou a tím preventivně působit na každého člena společnosti;
- represivní – policie a justice působí prostřednictvím práva (občanské, veřejné a trestní) a tím působí represivně.¹¹

Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví byla přijata usnesením vlády České republiky č. 330 ze dne 14. 4. 1999.

Tomuto usnesení předcházely dvě meziresortní spolupráce, z nichž jedna vznikla v roce 1997 na základě „Dohody o spolupráci při činnosti zaměřené zejména na porušování předpisů o nekalé soutěži, ochranných známkách, označení původu výrobků, užitých vzorech, průmyslových vzorech, vynálezech a autorském právu“ (dále jen Dohoda), kterou uzavřely Česká obchodní inspekce, Policie ČR, Ministerstvo financí ČR – Generální ředitelství cel a Úřad průmyslového vlastnictví. K této dohodě přistoupily v roce 1998 další smluvní strany, a to Ústřední a daňové ředitelství Ministerstva financí ČR a z Ministerstva průmyslu a obchodu ČR odbor živností.

¹¹ KAISER, G., Kriminologie, 1. vydání, Praha, C.H.Beck 1994, ISBN 80-7179-002-8, str. 75

Činnost byla orientována zejména na oblast velkovýroby, distribuce, vývozu a dovozu pirátského zboží a jednou z prvních činností bylo stanovení postupů, informačních toků a kontaktních míst tak, aby v případech zjištění porušení předpisů mohla být provedena kvalifikace závadového jednání. Na základě Dohody se uskutečňují společné akce České obchodní inspekce a Policie ČR.

Druhou meziresortní spoluprací, na jejímž základě probíhá potírání výrobkového pirátství je Meziresortní poradní komise, která vznikla v roce 1997 při Ministerstvu průmyslu a obchodu. To je gestorem uvedené Dohody TRIPS. Meziresortní koordinační porady probíhají za účasti zástupců ministerstev, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, České obchodní inspekce, Policie ČR, Úřadu průmyslového vlastnictví, Nejvyššího soudu a dalších institucí. Dále jsou na jednání zvány i nestátní subjekty působící na úseku ochrany duševního vlastnictví. Činnost Meziresortní poradní komise se soustřeďuje na koordinaci orgánů státní správy v oblasti ochrany práv k duševnímu vlastnictví, sledování vývoje porušování práv k duševnímu vlastnictví a účinnosti boje proti němu, na podněty k novelizaci platných zákonných norem. Komise se rovněž zaměřuje na návrhy dalších opatření k posílení a vynucení dodržování práv k duševnímu vlastnictví, na koordinaci přípravy podkladů pro jednání Rady TRIPS a na zpracování stanovisek a podkladů pro mezinárodní jednání týkající se oblasti ochrany práv k duševnímu vlastnictví v České republice.

V programové části Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví jsou navrhovány konkrétní úkoly, jejichž realizace je nezbytná v boji proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví a splnění cílů, jež jsou koncepcí stanoveny. Jedná se zejména o zvrácení nepříznivého stavu vývoje kriminality, minimalizování jejích nepříznivých vlivů a tím zlepšit kriteria pro hodnocení České republiky zahraničními partnery. Opatření zaměřená na boj proti kriminalitě jsou rozčleněna do sedmi oblastí, oblast mediálního působení, vzdělávání, analytickou, organizační a technickou, legislativní, meziresortní spolupráce a oblast mezinárodní spolupráce.¹²

6.1 Služba kriminální policie a vyšetřování a její zapojení do boje v oblasti ochrany duševního vlastnictví

Služba kriminální policie a vyšetřování na úseku duševního vlastnictví v rámci

¹² Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví – Příloha k usnesení vlády č. 330 ze dne 14. dubna 1999

vlastního výkonu služby působí především formou provádění instrukcí pro jiné útvary, poskytnutím osobní a metodické pomoci útvarům jiných služeb Policie ČR při realizaci přímých bezpečnostních akcí proti distributorům pirátských výrobků, výkonu vlastní operativně pátrací činnosti, operativního rozpracování získaných poznatků k trestné činnosti a postupu policejních orgánů ve smyslu ustanovení trestního řádu, případně interních normativních aktů.

Operativně pátrací činnost služby kriminální policie a vyšetřování je jedním ze základních pracovních postupů, které jsou v boji proti kriminalitě v oblasti ochrany duševního vlastnictví používány. Jedná se o ucelený systém s využitím operativně pátracích prostředků, který je uskutečňovaný oprávněným útvarem na základě zvláštních právních předpisů, převážně utajovaným způsobem, spočívající v získávání, shromažďování, prověřování, případně rozpracování operativních informací. Cílem použití uvedených postupů je získání podkladů pro zahájení trestního řízení.

Z časového hlediska a zejména z hlediska možnosti použití operativně pátracích prostředků, lze operativně pátrací činnost rozdělit na:

- činnost před zahájením trestního řízení – operativně pátrací činnost za využití podpurných operativně pátracích prostředků (podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky),
- činnost po zahájení trestního řízení – operativně pátrací činnost za využití operativně pátracích prostředků (podle zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád).

Aby strategií boje v oblasti duševního vlastnictví bylo docíleno očekávaných výsledků, je nutné plnit úkoly ve třech oblastech:

- trestní represe – porušování práv v oblasti duševního vlastnictví je společensky nebezpečnou hospodářskou kriminalitou. Jedná se o vysoce latentní, plošně značně rozšířenou a rozmanitou trestnou činnost, avšak výsledky odhalených případů (viz tab. 1, 2, 3) uváděných v policejních statistikách nekorespondují se skutečností. Jednotlivé formy této trestné činnosti se stále více a trvale stávají předmětem zájmu organizovaného zločinu. Pachatelé docilují obrovské zisky na úkor státu, autorů a firem legálně podnikajících na tomto úseku a tím ohrožují fungování hospodářského systému a v případě neúspěšných zásahů ze strany státu je povzbuzuje k vyvíjení dalších kriminálních aktivit. Od trestní represe takového jednání se očekává následující účinek – postižení pachatelů, kteří svým nelegálním jednáním porušují práva v oblasti duševního vlastnictví;

- ekonomické rozpracování zločineckých aktivit – účelem ekonomického rozpracování je zadokumentování veškerého majetku a jeho pohybu, který měl pachatel před pácháním trestné činnosti a výši majetku, kterou má v době realizace. Cílem je pak zjištění a zadokumentování veškerých pohybů majetku pocházejícího z trestné činnosti a ustanovení konečných adresátů od započetí páchání trestné činnosti do počátků její realizace a tím vytvoření předpokladů pro odčerpání výnosů z trestné činnosti pocházejících;
- odčerpání zločineckého zisku – jinak také odčerpání výnosů z trestné činnosti je jednou z neúčinnějších metod postupu proti kriminalitě, jejímž motivem páchání je zisk, a to cestou zabavování a konfiskace nezákonně nabytých prostředků. Tím se pachatel připraví o výsledek svého počínání i o prostředek k páchání další trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že i u kriminality páchané v oblasti duševního vlastnictví je motivem trestné činnosti dosažení zisku či majetkového prospěchu, je i na tomto úseku použití uvedeného postupu účinné.

6.2 Prevence kriminality v oblasti duševního vlastnictví

Současný stav kriminality, její vývoj a realizace kriminální politiky v posledních desetiletích stále více prokazuje opodstatněnost využívání kriminální prevence. Nejprve se pozastavím nad pojmy kriminální politika a prevence kriminality.

Kriminální politika v širším smyslu je orientována na systém sociální kontroly kriminality v celé její šíři. Zahrnuje tedy nejen trestní politiku, ale do určité míry i ostatní oblasti právní politiky a dokonce do určité míry sociální politiku, školskou politiku, hospodářskou politiku, mediální politiku aj., pokud řeší problémy dotýkající se prevence kriminality.¹³

Prevence kriminality (v užším slova smyslu) rozumíme soubor nejrůznějších aktivit mimotrestního charakteru orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality nebo docílit jejího zmenšení. Půjde tedy o působení na faktory kriminality, na příležitosti a podněty k páchání trestných činů, o působení na potenciální pachatele a potencionální oběti a o vytváření zábran proti páchání trestných činů.¹⁴

13 NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol., Kriminologie, Eurolex Bohemia, Praha 2001, ISBN 80-86432-08-4, str. 24

14 NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol., Kriminologie, Eurolex Bohemia, Praha 2001, ISBN 80-86432-08-4, str. 159

Prevence kriminality je jedna z možných aktivit, kterou lze docílit odstranění, oslabení nebo neutralizaci příčin a podmínek zapříčiňujících nebo umožňujících kriminalitu v oblasti duševního vlastnictví a tím například zastavení růstu a v některých případech i podstatné snížení kriminality spočívající v porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, v porušování průmyslových práv a porušování autorského práva a kriminality v oblasti informačních technologií.

Kriminální politiku uplatňovanou na úseku porušování práv v oblasti duševního vlastnictví lze rozdělit do dvou podsystémů:

- podsystém trestní politiky orientovaný na represivní strategie a uplatňování trestněprávního postihu;
- podsystém preventivní politiky orientovaný na preventivní strategie a na provádění kriminálně preventivních opatření.

Oba tyto podsystémy jsou považovány za relativně samostatné a rovnocenné přesto, že praxe je zcela rozdílná a neodpovídá výše uvedenému tvrzení. Skutečnost, že stát vynakládá na preventivní činnost daleko menší prostředky než na policii, justici a vězeňství tj. represivní orgány a jejich činnosti, je toho dokladem. Neexistuje ani obecně uznávaná, propracovaná a ucelená teorie kriminální prevence a její hlavní metodou je asi proto, metoda experimentální.¹⁵

6.3 Represivní strategie

K zajištění cílů koncepce na úseku represivní strategie je nutné volit efektivní strategie, metody a prostředky za dodržení zejména principů zákonitosti. Aby represivní strategií v oblasti duševního vlastnictví byly docíleny očekávané výsledky, je nutné beze zbytku plnit úkoly ve třech oblastech – kriminálně politických strategiích:

- trestní represe porušování práv v oblastech duševního vlastnictví;
- ekonomické rozpracování zločineckých aktivit;
- odčerpání zločineckého zisku.

6.4 Koncepční opatření

Výsledkem popsané koncepce je stanovení konkrétních opatření s uvedením

¹⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol., Kriminologie, Eurolex Bohemia, Praha 2001, ISBN 80-86432-08-4, str. 159

odpovědnosti za splnění a termínu, ve kterém má být daný úkol splněn.

Východiskem koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví je samotný přístup státu vůči trestné činnosti, která uvedenou oblast postihuje. Uvedený přístup musí být systémový, koordinovaný a provázaný. Opatření musí vycházet z možností státu a zainteresovaných subjektů, jejich přístupu problematiku řešit. Konkrétní opatření je pak třeba zaměřit zejména do oblasti analytické, preventivní, legislativní a represivní.

7 ANALÝZA KONKRÉTNÍHO PŘÍKLADU Z PRAXE

Nyní uvedu a rozeberu jeden z případů ze své praxe, kdy došlo podle oznamovatele k porušení několika ustanovení zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, a to konkrétně ustanovení § 149 nekalá soutěž a § 152 porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi.

Vzhledem k tomu, že ke spáchání těchto trestných činů a následnému podání trestního oznámení mělo dojít v průběhu roku 2007, byla použita zákonná úprava trestního zákona účinného v tomto roce, tj. zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon a nikoliv zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, účinného od 1. ledna 2010

Trestní oznámení podával právní zástupce společnosti zabývající se tvorbou a prodejem projektových dokumentací k rodinným domům. Nazvěme tuto společnost subjektem „A“. Podstatou jeho trestního oznámení byla skutečnost, že druhá společnost, nazvěme ji subjektem „B“, zabývající se rovněž tvorbou a prodejem projektových dokumentací k rodinným domům, ale hlavně vlastní realizací staveb těchto rodinných domů, měla okopírovat a uvádět na trh rodinné domy, jejichž projektové dokumentace se zdály být shodné s nabídkou projektů od subjektu „A“.

Podle předložených materiálů byly veškeré tyto projekty zaregistrovány jako zaměstnanecká díla Ochrannou organizací autorskou při Fondu výtvarných umění v Bratislavě (určitá obdoba Úřadu průmyslového vlastnictví) a subjekt „A“ byl jediným výhradním obchodním zástupcem a jedinou oprávněnou osobou k jejich distribuci a realizaci v České republice na základě licenční smlouvy.

Určitým úskalím se následně projevila ta skutečnost, že v České republice není ekvivalent výše uvedené Ochranné organizace autorské při Fondu výtvarných umění v Bratislavě, Úřad průmyslového vlastnictví v Praze pouze rámcově zahrnuje dotčenou oblast autorského práva. Licenční ujednání uzavřená mezi subjektem „A“ a držitelem práv na Slovensku tedy neměla plnou právní oporu v legislativě České republiky, což ve svém znaleckém posudku zdůraznil příbraný soudní znalec.

Provedeným šetřením bylo zjištěno, že tomu skutečně tak je, avšak veškeré projektové dokumentace i posléze realizované stavby jsou individuálně upravovány podle přání jednotlivých klientů. Dále bylo na základě vyjádření znalce zadokumentováno, že veškeré prvotní projektové dokumentace nesplňují podmínky pro

uznání statutu autorského díla, neboť se jedná o typově unifikované projekty, a proto u nich nelze spatřovat individuální výsledky tvůrčí činnosti autora ani nebyly vyjádřeny specifickými architektonickými prostředky.

Na základě těchto zjištění byl vyrozuměn subjekt „A“ o výsledcích šetření, avšak následně bylo trestní oznámení z jeho strany pozměněno s tím, že projektová dokumentace již není předmětem prvotního trestního oznámení, ale tentokrát je trestnost jednání subjektu „B“ spatřována v použití vizualizací těchto projektů v prodejním katalogu staveb, které subjekt „B“ nabízí a jsou údajně shodné s vizualizacemi použitými v katalogu subjektu „A“. Oba tyto prodejní katalogy byly samozřejmě pro účely trestního řízení zajištěny, avšak již z pouhého laického pohledu bylo zřejmé, že grafické ztvárnění bylo v obou případech zcela rozdílné.

I v tomto případě bylo provedeno šetření, mimo jiné i za účasti soudního znalce, z něhož vyplynulo, že ani v tomto případě nedošlo k naplnění skutkové podstaty výše uváděných trestných činů, neboť vizualizace, byť podobné a požívající ochrany autorského díla, jsou zpracovány odlišným způsobem a i výsledný celek má jisté odlišnosti.

Vzhledem k těmto skutečnostem byla věc na základě usnesení odložena ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 trestního řádu s tím, že se skutek nestal a pokud oznamovatel dále trvá na skutečnosti, že byl subjektem „B“ poškozen na svých právech, může se toho domáhat jinou cestou ve smyslu obchodně právním a nikoliv prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení.

Ironická ovšem na celé záležitosti je ta skutečnost, že v průběhu prověřování trestního oznámení subjektu „A“, které trvalo více než půl roku, došlo ke vzájemné dohodě se subjektem „B“ a oba začaly vzájemně spolupracovat v tom směru, že subjekt „A“ dodával (kromě vlastního prodeje) projektové dokumentace subjektu „B“, který je následně realizoval, a to vše bez toho, aby o této skutečnosti byla Policie České republiky vůbec nějak informována.

Vzhledem k tomu, že subjekt „B“ byl policejním orgánem prošetřován i v dalších trestních věcech, byl následně obeznámen se skutečnostmi, že spolupráce mezi oběma společnostmi v průběhu dalších měsíců dospěla do takového stádia, že v následujícím roce dokonce byl vydán společný prodejní katalog, kde obě tyto společnosti v podstatě vystupovaly jako oficiálně spolupracující subjekty s tím, že jednotlivé projekty byly i jednotně pojmenovány, prodávány za stejné ceny a navzájem

byly poskytovány i servisní služby, které si obě společnosti navzájem rozdělily.

Z výše uvedeného příkladu mimo jiné vyplývá zásadní skutečnost, a to, že pokud chybí vzájemná komunikace a snaha vyřešit spory dohodou, často malicherné neshody, které lze snadno vyřešit, přerostou do situace, která se vyhrotí do absurdních rovin. Nicméně, i když v tomto konkrétním případě nedošlo ve věci k žádnému obvinění, mé osobě její prošetřování přineslo užitečné informace z oblasti, která není příliš frekventovaná a jejíž prošetřování bylo značně odlišné od běžnější praxe používané v oblasti vyšetřování trestných činů porušujících autorská práva.

8 ZÁVĚR

Od 1. ledna 2010 je účinný nový zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který v mnoha pohledech mění a doplňuje do té doby platnou právní normu, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Při pohledu na znění trestných činů porušení práv k ochranné známce a jiným označením dle § 268, porušení chráněných průmyslových práv dle § 269 a porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 je zřejmé, že i tyto doznaly úprav. Především byly daleko více rozvedeny, konkretizovány a specifikovány s tím, že i postih pachatelů byl v jednotlivých paragrafových zněních zpřísněn. Kromě toho byl vložen i zcela nový trestný čin padělání a napodobení díla výtvarného umění dle § 271.

K tomu, aby výše uvedená ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, mohla být v praxi lépe a úspěšněji naplňována a aplikována ze strany příslušných orgánů činných v trestním řízení je však nutné, aby celková koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví doznala určitých změn. Hlavní je především samotný přístup státu vůči trestné činnosti, která uvedenou oblast postihuje. Tento přístup musí být systémový, koordinovaný a provázaný, musí vycházet z možností státu a zainteresovaných subjektů, jejich snahou problematiku řešit. Konkrétní opatření je nutno zaměřit do oblasti analytické, preventivní, legislativní i represivní.

V analytické oblasti musí být lépe analyzován nápad trestné činnosti, používané a vznikající nové formy a způsoby páčání trestné činnosti i jednotlivé druhy padělků, jejich nebezpečnost a výskyt.

Na úseku prevence je třeba se zaměřit zejména na oblast mediálního působení a vzdělávání široké veřejnosti, zejména mládeže s cílem zvýšení jejího právního vědomí, vzdělávání pracovníků všech zainteresovaných složek, prohlubování meziresortní spolupráce vzájemnou informovaností, formou meziresortních porad a vytvářením podmínek k vytvoření jednotného informačního systému na základě nových informačních technologií. V neposlední řadě i na prohlubování mezinárodní spolupráce zainteresovaných subjektů a na základě toho provádět přípravy, organizace a realizace bezpečnostních akcí zaměřených na odhalování a následnou likvidaci kriminogenních faktorů.

V rámci represivní činnosti je nutné zaměřit jednotlivá opatření do zpracování systému dalšího vzdělávání všech zainteresovaných orgánů státní správy s cílem

sjednocení výkladu skutkových podstat jednotlivých trestných činů, zpracování metodik odhalování a vyšetřování k jednotlivým skutkovým podstatám trestných činů a zajistit jejich průběžnou aktualizaci, přípravy, organizace a realizace bezpečnostních akcí zaměřených na odhalování a následnou realizaci trestné činnosti v oblasti duševního vlastnictví, zpracování projektů školení na téma ekonomického rozpracování zločineckých aktivit, finančního šetření a odčerpání výnosů z trestné činnosti.

To je pouze obecný pohled na problematiku ochrany práv k duševnímu vlastnictví, každý konkrétní případ je samozřejmě nezaměnitelný a individuální. Bez těchto rámcových opatření ovšem ztrácí smysl jakékoliv dílčí postupy a veškeré úsilí zůstane, tak jak to v současnosti zhusta bývá, na individuálním přístupu jednotlivých policistů, jejich osobní snaze navzdor všem překážkám dosáhnout vytčeného cíle.

Na závěr bych chtěl uvést, že tato práce si nekladla za cíl najít univerzální lék na pozvolna, ale stále se zhoršující situaci související s ochranou práv k duševnímu vlastnictví, především z pohledu objasněnosti trestných činů s ní spojených. Měl jsem v úmyslu přiblížit vývoj této ochrany, její podstatu a stav v jakém se v České republice nachází. Myslím, že takto rozsáhlou a zajímavou problematiku nelze jednoduše shrnout do několika stránek, ale snažil jsem se o určitý základní přehled, což se mi, doufám, podařilo.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. DVOŘÁK, V., BUDKA, I. *Možné formy softwarového pirátství v ČR*, Sborník odborných sdělení ze semináře uskutečněného na PA ČR dne 26. 1. 1999, Praha PA ČR, 1999
2. DVOŘÁK, V. *Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví*, HP invent, Praha 2003
3. JAKL, L. *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví*, HP invent, Praha 2003
4. KAISER, G. *Kriminologie*, 1. vydání, Praha, C.H.Beck 1994, ISBN 80-7179-002-8
5. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol., *Kriminologie*, Eurolex Bohemia, Praha 2001, ISBN 80-86432-08-4
6. SLOVÁKOVÁ, Z. *Průmyslové vlastnictví, studijní texty*, NAKLADATELSTVÍ ORAC, s.r.o., Praha 2003
7. ŠPAČEK, J. *Veřejnoprávní ochrana duševního vlastnictví*, HP invent, Praha 2003
8. TÝČ, V. *Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě*, Linde Praha a.s., 1997, ISBN 80-7201-102-2

Elektronické zdroje

1. *Policie ČR, Centrála informatiky a analytických procesů SKPV, Evidenčně statistický systém kriminality v letech 2000-2010* [online]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv/statistiky/krim_stat/index.html>.

Legislativní zdroje

1. Česko (Československo). Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
2. Česko (Československo). Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
3. Česko. Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

4. Česko. Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech
5. Česko. Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
6. Česko. Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
7. Česko. Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách)
8. Česko. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
9. Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
10. Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví – WIPO, Stockholm 1967
11. Česko. Sdělení MZV č. 191/1995 Sb., dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
12. Česko. Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví – Příloha k usnesení vlády č. 330 ze dne 14. dubna 1999